

Справа «Калініченко проти України» (“Kalinichenko v. Ukraine”)

У рішенні, ухваленому 26 липня 2007 року у справі *«Калініченко проти України»*, Суд постановив, що:

- було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції;
- не було необхідності розглядати окремо скаргу стосовно порушення ст. 13 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 800 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

Заявник Георгій Миколайович Калініченко є громадянином України, народився 1948 року у м. Сімферополі.

У серпні 1997 року транспортною прокуратурою Криму було порушено кримінальну справу проти заявника за звинуваченням його у порушенні трудового законодавства.

У жовтні 1997 року у справі було підписано обвинувальний висновок та обрано запобіжний захід у вигляді підписки про невиїзд.

У листопаді 1997 року прокурор, відповідальний за справу, доповнив обвинувальний висновок звинуваченням у зловживанні владою.

У грудні 1997 року справу було передано до суду.

У серпні 1998 року за клопотанням адвоката заявника суд повернув справу на додаткове розслідування.

У листопаді 1998 року було підписано новий обвинувальний висновок, який містив, однак, ті самі обвинувачення, що і попередній висновок.

Наприкінці листопада 1998 року справу було знову передано до суду.

У серпні 1999 року суд з власної ініціативи вдруге повернув справу на додаткове розслідування.

У жовтні 1999 року Верховний суд Автономної Республіки Крим (далі ВСАРК) за протестом заступника прокурора Криму скасував постанову місцевого суду про повернення справи на додаткове розслідування.

У листопаді 1999 року провадження у справі було поновлено у місцевому суді.

У січні 2000 року суд за клопотанням адвоката заявника прийняв ухвалу про проведення судово-медичної експертизи п. К, потерпілої у справі.

У липні 2000 року Кримський судово-медичний центр, не здійснивши експертизу, повернув матеріали справи до суду, повідомивши, що експертизу не було проведено через те, що п. К відмовилася з'явитися до медичної комісії.

У вересні 2000 року за клопотанням адвоката заявника суд ухвалив рішення про проведення додаткової судово-медичної експертизи у справі. Експертизу було проведено і в листопаді 2000 року експертний висновок разом зі супутніми матеріалами справи було повернуто до суду.

У березні 2001 року суд ухвалив рішення про виправдання заявника.

У травні 2001 року ВСАРК повернув справу до місцевого суду, відзначивши стосовно касаційної скарги п. К, що її копії не були належним чином надані іншим учасникам процесу. Щодо касаційної скарги прокурора ВСАРК вказав, що під час подання цієї скарги не було дотримано відповідних процесуальних вимог.

У серпні 2001 року провадження було поновлено у Апеляційному суді Криму (раніше – ВСК).

У січні 2002 року Апеляційний суд АРК (далі – АСАРК) скасував рішення від 16 березня 2001 року, визнав заявника винним у зловживанні владою й призначив йому покарання у вигляді двох років виправних робіт.

У квітні 2002 року Верховний Суд України (далі – ВСУ), розглянувши касаційну скаргу заявника, скасував рішення від 22 січня 2002 року і повернув справу на новий розгляд до АСАРК.

АСАРК, здійснюючи новий розгляд справи, вирішив за власною ініціативою призначити проведення судово-технічної експертизи. Рішення про це було ухвалено у червні 2002 року.

У вересні 2002 року ВСУ скасував рішення від 16 березня 2001 року та повернув справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

У листопаді 2003 року місцевий суд визнав заявника винним у зловживанні владою та призначив йому покарання у вигляді 1 року виправних робіт з відкладенням виконання цього покарання. Заявник не оскаржив це рішення (10 грудня 2003 року рішення набуло законної сили).

Зміст рішення Суду

Заявник скаржився на те, що тривалість провадження у його справі не відповідала вимозі розумності, встановленій у ч.1 ст.6 Конвенції.

Суд спочатку зауважив, що частина процесу у справі відбулася до 11 вересня 1997 року, тобто до часу набуття Конвенцією чинності щодо України. Провадження справи завершилося 10 грудня 2003 року, власне тоді, коли останнє у справі рішення суду першої інстанції набуло законної сили. Отож, тривалість провадження, яку Суд мав повноваження оцінювати, становила 6 років та 3 місяці. Однак Суд зауважив, що відповідно до його прецедентної практики, при вирішенні таких справ він бере до уваги і період провадження, який мав місце до набуття Конвенцією чинності щодо відповідної держави.

Суд вкотре нагадав, що питання про розумність тривалості провадження має вирішуватися з огляду на конкретні обставини відповідної справи, а також із врахуванням таких трьох критеріїв: складності справи, поведінки заявника та поведінки відповідних державних органів.

Відповідаючи на питання про складність справи Уряд наполягав на тому, що справа була достатньо складною через необхідність вивчення та оцінки великої кількості доказів у їх сукупності, зокрема результатів кількох судових експертиз. Натомість заявник вказував на те, що складність справи не може виправдати таку її тривалість. Зі свого боку, Суд вирішив, що справа не була складною, передусім зважаючи на характер злочину, у вчиненні якого звинувачувався заявник. Той факт, що у справі було проведено низку судових експертиз, не виправдовує допущену тривалість провадження.

Стосовно питання про поведінку заявника Уряд відзначив, що, власне, заявник відповідає за кілька ситуацій затримання розгляду справи. Зокрема, Уряд вказав на клопотання заявника про повернення справи на додаткове розслідування та на кілька клопотань про проведення судових експертиз. Заявник не погодився з цією позицією. Він відзначив, що йому не довелося б звертатися до суду із зазначеними клопотаннями, якби у справі не були допущені істотні процесуальні порушення з боку компетентних органів.

На думку Суду, клопотання заявника про повернення справи на додаткове розслідування не було безпідставним, адже воно зрештою було підтримане судом, котрий розглядав справу. Стосовно питання про доцільність клопотань щодо проведення додаткових судових експертиз Суд відзначив, що ці клопотання були справедливо задоволені судами з огляду на недостатність зібраних слідчими доказів. Отож Суд не виявив у

справі жодних доказів, які вказували б на те, що затягування вирішення справи сталося головним чином з вини заявника.

Суд далі розглянув питання про відповідальність державних органів за тривалість провадження. Суд передусім відзначив, що ВСУ скасував як рішення АСАРК, так і згодом рішення місцевого суду. Скасування ВСУ рішень нижчих інстанцій призвело до необхідності двічі проводити повторний розгляд справи. До того ж, Суд звернув увагу на те, що три з половиною роки минуло з часу початку слідства у кримінальній справі щодо заявника (у серпні 1997 року) до часу ухвалення судового рішення у цій справі (у березні 2001 року).

Суд нагадав свій колишній висновок про те, що саме державні органи, зокрема суди, повинні відповідати за те, щоб розгляд справи відбувався швидко та ефективно. На думку Суду, у цьому випадку національні суди не діяли з належною сумлінністю.

Суд далі дійшов висновку про те, що з огляду на досліджені обставини справи тривалість провадження не відповідала вимозі розумності, що закріплена ч. 1 ст. 6 Конвенції. Тому він постановив про порушення цієї статті.

Стосовно питання про порушення ст. 13 Конвенції Суд дійшов висновку, що не було необхідності розглядати його окремо, зважаючи на визнання порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції у цій справі.